

ДО 90-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ РЕКТОРА ХАРКІВСЬКОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ІНСТИТУТУ (1971 – 1980 РР.), ДОКТОРА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА САЛА ДМИТРА ПАВЛОВИЧА

*«Короткая жизнь нам дана природою, но память
о хорошо проведенной жизни остается вечной»*

Цицерон

Дмитро Павлович Сало народився 26 листопада 1923 р. на хуторі Помелуївка, Боровського району, Харківської області в селянській сім'ї. У листопаді 1941 р. закінчив Ізюмську школу фельдшерів і був призваний до лав Радянської Армії. Брав участь у Великій Вітчизняній війні. Після демобілізації вступив до Харківського фармацевтичного інституту (ХФІ).

У 1951 р., закінчивши навчання в інституті, став аспірантом кафедри фізичної і колоїдної хімії. Після закінчення аспірантури у 1954 р. захистив кандидатську дисертацію за темою: «Рефрактометрический анализ двух- и трехкомпонентных систем». У цьому самому році почав працювати на кафедрі технології лікарських форм і галенових препаратів (курс аптечної технології ліків) спочатку асистентом, а з 1963 року – доцентом кафедри.

У 1968 р. Д. П. Сало захистив докторську дисертацію за темою: «Применение глинистых минералов для приготовления лекарств». Його наукові дослідження стосувалися проблеми розроблення різноманітних лікарських форм на основі бентонітів і продуктів бджільництва для лікування виразково-некротичних уражень шкіри, променевих дерматитів, травмо-токсико-хімічних уражень органу зору, а також застосування методів фізико-хімічної механіки під час визначення споживчих властивостей готових лікарських засобів; тобто, ставши першим доктором фармацевтичних наук в ХФІ, започаткував новий оригінальний науковий напрям зі створення лікарських препаратів на основі високодисперсних мінералів вітчизняного походження.

Дмитро Павлович Сало у 1970 – 1971 рр. працював проректором з навчальної та наукової роботи. У 1970 р. одержав звання професора.

У 1971 р. професора Д. П. Сало було призначено ректором ХФІ, цю посаду він обіймав до останнього дня свого життя (1980 р.). Одночасно в 1971 – 1980 рр. він очолював кафедру аптечної технології ліків ХФІ.

Під час перебування на посаді ректора ХФІ Д. П. Сало прикладав титанічні зусилля для росту його іміджу, авторитету фармації в структурі медичної та фармацевтичної освіти не лише в Україні, а й в СРСР. Професор Д. П. Сало завжди повторював, що у «ВНЗ вчать не лише педагоги, але й стіни закладу». Саме ним було започатковано напрям по зміцненню та розширенню матеріально-технічної бази ХФІ. При ньому було розроблено генеральний проект – будівництво

навчальної та наукової бази нашої «Alma mater», який виконував і виконує наш колектив і сьогодні.

Під керівництвом Дмитра Павловича інститут став провідним науковим і навчальним закладом України з підготовки кадрів не лише для республік СРСР, але й для країн Азії, Африки, Європи, Латинської Америки.

Віріє і науковий потенціал ВНЗ – за кількістю докторів наук ХФІ став одним з перших серед фармацевтичних навчальних закладів на той час.

Другим важливим і новітнім напрямом його наукової діяльності було впровадження біофармацевтичних досліджень під час розроблення складу і технології нових лікарських препаратів в Україні, до яких він залучив багато молодих аспірантів, науковців і творців не тільки в Україні, але й в інших республіках СРСР (тепер країни СНД), що стало значним внеском у становлення біофармацевтичного напрямку у фармації.

В аспекті вищевикладеного, Дмитром Павловичем Сало разом із чл.-кор. АМН СРСР, професором Тенцовою А. І. вперше було створено відділення «Біофармація» в АМН СРСР. Це рішення Президії АМН СРСР визначило у фармації теоретичні основи технології ліків як науки зі створення ефективних вітчизняних лікарських препаратів.

Біофармацевтичний напрям було успішно розвинуто його учнями і послідовниками, які створили цілий ряд високоефективних нових вітчизняних лікарських препаратів з широким спектром фармакотерапевтичної дії.

Знаменними віхами цих років у житті ХФІ також були: створення навчальної частини (1970 р.), відкриття аспірантури для іноземних громадян (1974 р.), дозвіл Спецраді інституту приймати до захисту докторські дисертації з технології ліків та організації фармацевтичної справи (1975 р.), збільшення набору студентів до 300 осіб (1976 р.).

Показником високого рівня наукових досягнень професорсько-викладацького складу ХФІ під керівництвом Д. П. Сала безперечно є той факт, що з 1977 р. в інституті розпочала роботу Республіканська проблемна комісія МОЗ України зі спеціальності «Фармація», яка раніше функціонувала в Києві при Інституті удосконалення лікарів, відкрито підготовче відділення (1977 р.).

Відповідно до наказу МОЗ СРСР від 2 листопада 1972 р. «Про поліпшення навчально-методичної роботи у вищих медичних навчальних закладах» в ХФІ було створено п'ять циклових методичних комісій: фармацевтична, фізико-хімічна, медико-біологічна, суспільних дисциплін, російської та іноземних мов. Методичною роботою у ВУЗі стала керувати Центральна методична комісія.

Для підвищення якості підготовки іноземних фахівців у 1977 р. починає функціонувати кафедра російської мови як іноземної. До цього часу викладання російської мови для іноземців велося в рамках іноземних мов.

Під керівництвом професора Д. П. Сала в інституті вперше почали видавати типографським способом методичні вказівки до лабораторних занять і виробничої практики різних дисциплін, в тому числі й аптечної технології ліків (1977 р.).

Наукові напрями Д. П. Сала відображено у 5 монографіях та 150 друкованих роботах. Д. П. Сало – автор 5 авторських свідоцтв, співавтор низки монографій і методичних рекомендацій: «Высокодисперсные минералы в фармации и медицине» (1969 р.), «Защитные средства для кожи» (1975 р.), «Гидрофильно-липофильный баланс» (1977 р.), «Лечебные свойства прополиса» (1977 р.), «Влияние фармацевтических факторов на биологическую доступность лекарств» (1978 р.).

Багато уваги професор Д. П. Сало приділяв підготовці наукових кадрів вищої

кваліфікації. Під його керівництвом було захищено 18 кандидатських та 4 докторських дисертації, тобто підготовлена ціла плеяда видатних вчених в галузі технології ліків, таких як проф. Перцев І. М., проф. Чуєшов В. І., проф. Алюшин М. Т., проф. Тихонов О. І., проф. Дмитрієвський Д. І., проф. Дільбарханов Р. Д., проф. Стрельников Л. С., проф. Цагарейшвілі Г. В., доц. Соболева В. О. та багато інших діячів фармацевтичної галузі. Крім того, розроблено 3 лікарських препарати, один із яких – очні краплі «Пропомікс» – дозволено до медичного застосування та промислового виробництва, за що автора було нагороджено дипломами та медалями ВДНГ СРСР та України.

На всіх ділянках роботи він виявляв високу відповідальність за доручену справу, ініціативу, партійну принциповість, вболівав за подальший розвиток фармацевтичної науки і практики, віддаючи всі сили і досвід улюбленій справі. Невгасиме творче горіння, любов до праці, жага дослідження, невичерпна енергія – відмітні риси Дмитра Павловича Сала.

Д. П. Сало – педагог з великої літери. Він навчав студентів самостійно мислити, підкреслюючи, що творчо працює той, хто думає. Дмитро Павлович надавав виключно важливе значення підготовці спеціалістів, оскільки бачив в них майбутнє фармації, методичному забезпеченню, підвищенню культури навчального процесу.

Студентам 60-70-х рр. запам'яталися його яскраві змістовні лекції з аптечної технології ліків, що супроводжувалися демонстраційним експериментом, застосуванням технічних засобів.

Паралельно з інтенсивною адміністративною, науковою та педагогічною діяльністю Д. П. Сало проводив велику організаційну роботу, відстоюючи значення фармації як самостійної галузі охорони здоров'я.

Як член Пленуму ВАК при Раді Міністрів СРСР професор Сало Д. П. піклувався про підвищення якості дисертаційних робіт, їхньої наукової й практичної значимості.

Він користувався глибокою повагою фармацевтичної громадськості – двічі обирався головою правління Наукового суспільства фармацевтів України, членом президії Наукового фармацевтичного суспільства СРСР, членом Методичного комітету МЗ СРСР. Під керівництвом Дмитра Павловича успішно працювала Республіканська проблемна комісія МЗ УРСР «Фармація». Протягом багатьох років він проводив активну роботу як член Союзної проблемної комісії з фармації і як член редакційної колегії «Фармацевтичного журналу». Завдяки його зусиллям на базі ХФІ в 1979 р. було проведено 3-й з'їзд фармацевтів України.

Дмитро Павлович завжди був доброзичливою й чуйною людиною, проявляв високу відповідальність за доручену справу. Йому завжди були властиві любов до людей, праці, жадоба досліджень і невичерпна енергія.

Плідна наукова, педагогічна та організаторська діяльність Д. П. Сало була відзначена урядовими нагородами. За бойові та трудові заслуги його нагороджено Президією Верховної Ради СРСР сімома медалями. За участь у ВДНГ УРСР та СРСР нагороджено дипломом I ступеню та медаллю ВДНГ УРСР та атестатом I ступеню ВДНГ СРСР.

Дмитро Павлович Сало був відомим вченим і організатором вищої фармацевтичної освіти в країні. Він відноситься до плеяди вчених, які зробили великий вклад у встановлення біофармацевтичного напрямку у фармації.

В пам'яті сучасників, учнів та соратників образ Д. П. Сало назавжди залишиться прикладом самовідданого служіння науці та фармації, прикладом, на якому буде виховане не одне покоління студентської молоді.

Він рано пішов з життя, 31 березня 1980 р., але його коротка та яскрава, повна подіями біографія залишила незабутній слід у науці та серцях його учнів, послідовників, сучасників.

Біографія Дмитра Павловича Сало – це біографія покоління, яке перенесло на своїх плечах всі тяготи Великої Вітчизняної війни та післявоєнного періоду, своєю невтомною працею, творчим горінням збагативши науку новими відкриттями та напрямками освітнього наукового пошуку.

*Фармацевтична спільнота України,
Редакція «Фармацевтичного журналу»,
Проблемна комісія «Фармація» МОЗ, НАМН України,
Колектив Національного фармацевтичного університету*